

בילדותו סבל מאימת השלטון הסובייטי – ועשרות שנים לאחר מכן, בשירותו בחיל המודיעין, נקם את נקמתו האישית מהקומוניסטים שרדפו את אביו ומשפחתו.

● בין לבין הספיק להיסמך לרבנות, ללמוד מילה, סת"ם שחיטה ולשמש כרבה הראשי של צ'ילי. היום הוא מחולל מהפכות רוחניות בחולון, בתפקידו הרבני במחלקת המקוואות ובמחלקת העולים בעיר ● סיפור חייו המרתק של רב בישראל – הרב מרדכי נחিমובסקי

מחולל

מהפכות

בצ'ילי

ובחולון...

מאת שניאור זלמן ברגר

קשה לזהות רב מרדכי נחिमובסקי, האיש עם הדמות הרבנית ובעל הזקן הצחור הארוך – כאיש מודיעין סודי הוא אמנם גויס ושירת בצנחנים, אבל כמה חודשים לאחר גיוסו נקרא לראיון מיוחד בבסיס מודיעין סודי במרכז הארץ. ראיון זה גרר ראיונות ומבדקים נוספים, ולבסוף זכה לקבל את התפקיד הנכסף – שנשאר סודי עד היום – יחד עם ששה חיילים נוספים מתוך חמשת אלפים מרואיינים! "לחוליה בה שירתה היה 'טלפון אדום' ללשכת ראש הממשלה גולדה מאיר", הוא מגלה ומכאן ניתן להבין את החשיבות העצומה שהיתה להם.

במשך ארבע שנים שירת ביחידה הסודית הזאת, למרות התנאים הקשים שניצבו בפני חייל שומר מצוות. כל אותן שנים לא הכניס לפיו אוכל מבושל וזאת מטעמי כשרות. היה זה בתקופת מלחמת ההתשה. לא פעם המצב הבטחוני היה מחייב להוציאו מביתו בעצם יום השבת, כאשר גייפ צבאי לקחו עד שדה התעופה הצבאי ומשם היישר לסיני. לאחר כמה שעות של פעולות סודיות הורשו החבריה לחזור הביתה להמשיך את חופשת השבת, כשהחייל החב"דניק נשאר בבסיס עד מוצאי שבת.

מאותה תקופה חושף הרב נחिमובסקי טפח אך מכסה יותר מטפחיים: "שירתה בחוליה רגישה

יהודים רבים אחרים במלחובקה ובמוסקבה. אמא שהייתה צדקנית גדולה, הייתה עומדת בעצמה ליד התנור ומכניסה את המצות ("שיבער") לתנור ומוציאה אותם. "אמא, מרת עלקא, הייתה אישה אמיצה שלא פחדה מאיש. כשחשבה כי שלטונות רוסיה מתעללים ביהודים יתר על המידה, כתבה את תלונותיה לשליטי המדינה סטאלין וחורשצ'וב... היא המשיכה במנהגה זה גם כשהגיעה לישראל, והרבתה לכתוב מכתבים לאישים רמי מעלה כמו ראש הממשלה בן גוריון, שרים – ולהבדיל אלפי הבדלות – הרבתה לכתוב לרבי. יש לציין שכולם שלחו לה תשובות ענייניות.

עם אביו הרב יעקב ז"ל בכפר חב"ד

"מלחמת העולם השנייה פרצה, הגרמנים התקרבו במהירות לכיוון מוסקבה. במהלך הקרבות נהרג הסבא הגאון הרב משה נחמובסקי הי"ד, ואילו הורי עם שבעת הילדים שרדו את המלחמה והרעב שבא בעקבותיו, בסייעתא דשמיא.

"בשנת תש"ז עברו להתגורר בעיר לבוב הסמוכה לגבול, ושנתיים לאחר מכן נולדתי. לידתי היתה הפתעה והיו שראו בזה אפילו נס – לאחר שאמי כבר היתה מבוגרת. הייתי אפוא בן זקונים אמיתי..."

כשאבא התפלל דפיקות חזקות נשמעו בדלת

אביו של הרב נחמובסקי, ר' יעקב, עבד לפרנסתו כצלם וכך התאפשר לו לא לעבוד בשבת. את מקצועו זה ניצל לעזור לחסידים שנדרשו להשיג מסמכים שונים על מנת לצאת מהמדינה. חסידים ידעו שבהשגת מסמכים אפשר להעזר ביענקיל פאטגרף (יענקיל הצלם) – כך היה כינויו בפי החסידים.

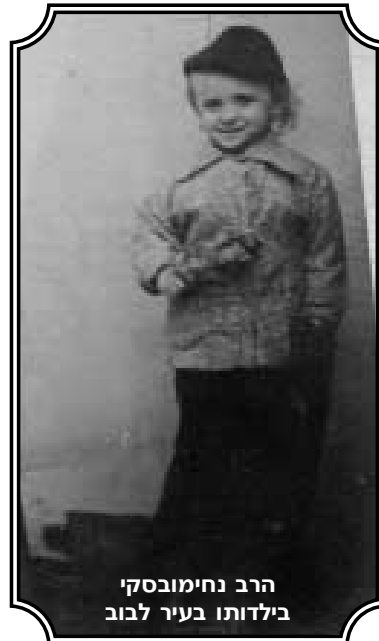
הק.ג.ב. בלש כל העת אחרי מעשיו, ולא פעם אף נלקח לחקירה במשרדי הק.ג.ב. ובחסידי שמים, שיצא מידיהם בשלום.

הרב מרדכי נחמובסקי מספר זכרונות ילדות:

"כילד, גרנו בלבוב שבאוקראינה. אבא עבד רוב שעות היום ואמא גידלה את הילדים. על יהדות לא למדנו הרבה – למרות שהורי שמרו על קלה כחמורה – וזאת משום שפחדו להסביר לנו, הילדים, יתר על המידה.

ליטבשער רב' – (הרב הליטאי) אולם הם ידעו כי בשנים הרבות בהן עסק בלימוד התורה, הוא למד גם ספרי חסידות רבים והיה בקי בהם כפי שהיה בקי בש"ס ופוסקים. לא פעם חסידים ביקשו ממנו שיאמר בפניהם דברי חסידות.

מספר הנכד, הרב מרדכי נחמובסקי: "הקשר של סבא ואבא עם אנ"ש היה קשר אמיץ ועם השנים התקיימה בביתו של אבא פעילות יהודית רבה, כמו חתונות ובריתות מילה שנעשו במחירת. באותה תקופה הקים אבא בבית מאפיית מצות בה אפו כמות גדולה של מצות מהם נהנו אנ"ש ועוד

הרב נחמובסקי בילדותו בעיר לבוב

ביותר, לאחר שעברנו מסלול קורסים קשה מאוד. אחת הסיבות שהתקבלתי למודיעין, הייתה עובדת היותי דובר רוסי.

"כידוע במלחמת ההתשה נרתמה ברית-המועצות במלוא כוחה לטובת המצרים. היא סיפקה להם טילי קרקע-אוויר שהגבילו את חופש הפעולה של מטוסי חיל האוויר הישראלי. הסובייטים סיפקו למצרים מטוסי מיג 21 חדשים, שהיוו איום אמיתי על המטוסים הישראליים. מטוסים אלו הוטסו על ידי טייסים רוסים שהיו מאומנים ומיומנים בלוחמה אווירית, וכך, מול הטייסים והמטוסים הרוסים הפכה פעולת מטוסי חיל האוויר למסוכנת ולעיתים

אף לבלתי אפשרית. עבדנו מסביב לשעון, כמעט ולא עצמנו עין כדי לשבש להם את המערך. באותם ימים הופלו שישה מטוסי מיג ובהם טייסים רוסים, היתה זו הצלחה גדולה ביותר לישראל. ה'תודה' עבור הפלת המטוסים היתה שייכת לחוליה שלנו!..."

"באופן אישי, עבורי זה היה נצחון גדול על הקומוניסטים שנלחמו בי ובמשפחתי בתקופת ילדותי..."

ימי ילדות בצל הפחד

את תקופת ילדותו ברוסיה, זוכר הרב מרדכי נחמובסקי היטב. הוא עצמו נכד ונצר למשפחת נחמובסקי מוילנא. משפחה זו הצמיחה דורות שתורה וגדולה היו על שולחנם; רבנים עשירים, שבכספם החזיקו ותמכו בישיבות בליטא.

הסבא הרב משה הי"ד, למד במשך חמש-עשרה שנה בבית מדרשו של הגאון מוילנא, יחד עם עשרות עילויים וגאונים מוילנא וסביבתה. לאחר שמילא את כרסו בש"ס ופוסקים שימש ברבנות בכמה עיירות ברוסיה, בעוד רעייתו דאגה לפרנסת הבית.

למרות שהיה מחוגי המתנגדים, עמד בקשר מכתבים עם אביו של הרבי – הגאון רבי לוי-יצחק שניאורסון ע"ה.

בשנותיו האחרונות (שנות הצ"דיק) התגורר בפברבי מוסקבה, ולעתים היה מגיע לבקר בבית בנו הרב יעקב ע"ה, שגר באותה עת במלחובקה הסמוכה למוסקבה. באיזור זה גרו רבים ממשפחות אנ"ש, והם הזמינו אותו להשתתף בהתוועדויות החסידיות שקיימו במחירת. הם כינו אותו 'דער

הם חששו שמא ניתפס ויכריחו אותנו לגלות דברים".

● **מה ידעתם על יהדות?**

"ידענו שאבא הולך לבית כנסת בשבתות ובחגים, וביום חול ראיתיו מתפלל בבית כשהוא עטוף בטלית ותפילין, אם כי לא הבנתי הרבה מה זה טלית ותפילין. אמא הקפידה לברך איתנו לפני האוכל, ואף היינו אומרים קריאת שמע – בזה, פחות או יותר, הסתכמו הידיעות שלנו ביהדות.

"ידענו גם מהי שבת, ואת זאת חשנו היטב. היתה אווירה אחרת בבית. זכורה לי אפיזודה שהכעיסה אותי מאוד. אמא ואחיותי הדליקו נרות שבת וזמן קצר לאחר מכן הגיעה לביתנו ילדה גויה, חברתה של אחותי. בבזו ובלעג שאלה "למה דלוקים כאן נרות רבים, מישהו נפטר אצלכם?" כשענתה בשלילה ניגשה אל הנרות וכיבתה אותם. כילד כעסתי מאוד, כי ידעתי שהיא לא רוצה שאנו נקיים את המצוות של היהודים. הייתי ילד קטן, אבל המחשבה שלי היתה, שאם הייתי יכול, הייתי מכה אותה ומסלקה מהבית..."

"עבורנו, כילדים שהלכו לבית הספר, היתה שבת בעיה. השלטונות הפעילו לחץ כבד על הורי, ונאלצנו ללכת לבית-הספר גם בשבת, אך תמיד הייתי מגיע עם אצבע חבושה וכך נמנעתי מכתביה. המורה תמיד צחקה ממני – "כנראה גם בשבת הבאה תיפצע", היתה אומרת.

"בכלל בבית הספר הייתי ילד יהודי בין הרבה ילדים גויים. הקריאות האנטישמיות והעלבונות הקשים הוטחו כלפיי לעיתים קרובות, ובמיוחד כאשר המורה נתנה ציונים, ואני קיבלתי ציונים טובים. או אז ספגתי את הקריאה "זייד מלוכלך". לעיתים הקריאות לוו במכות. להשיב מכות יכולתי גם יכולתי כי הייתי חזק, אבל העלבונות היו קשים מנשוא. "כאמור, אני זוכר את אבא עומד כל בוקר בפינת החדר, עטוף בטלית ותפילין ומתפלל. ידעתי שזהו דבר סודי שאסור שיידעו על כך בחוץ. בוקר אחד כשאבא היה באמצע תפילתו, נשמעו דפיקות חזקות בדלת הבית. נבהלנו מאוד, מי יכול לדפוק בשעת בוקר מוקדמת? עד מהרה הבנו את האמת המרה, כי אלו הם אנשי המשטרה החשאית. עוד רגע יפרצו את הדלת וימצאו את אבא מתפלל עם טלית ותפילין.

"לפתע שמענו צעקות רמות 'אני יולדת, תעזרו לי – קחו אותי לרופאה'. זיהינו מיד את קולה של שכנתנו שהיתה יודת המשפחה. בד בבד עם הצעקות שלה, פסקו הדפיקות והמהלומות בדלת ביתנו. רק לאחר

תפילה בבית הספר היהודי בסנטיגו, צ'ילי

"בחודש תשרי תשל"ב שהיתי ב-770 ולאחר שמחת תורה נכנסתי ליחידות. כתבתי מכתב בן שלושה עמודים ובו פירטתי באריכות את הצעות השידוכין שהגיעו אלי, וכן את המקומות בהם יש אפשרות ללמוד 'סמיכה' לרבנות. ההצעות היו מארצות-הברית ומישראל.

"כשנכנסתי ליחידות הגשתי לרבי את המכתב. הרבי העיף מבט בכל אחד מהעמודים שכתבתי, ואני חשבתי שזוהי רק הצעה חטופה. אולם לפי תוכן דברי הרבי הופתעתי לגלות כי הרבי הספיק לקרוא כל מילה... המענה היה ברור ומפתיע – לחזור לארץ הקודש וללמוד במכון לסמיכה 'הארי פישלי' בירושלים. הרבי בירך אותי להצלחה בלימודים ומציאת שידוך.

"התשובה של הרבי היתה בשבילי קודש קודשים. לא המתנתי בארה"ב אפילו לילה אחד, ועוד באותו לילה טסתי ארצה. כעבור ימים אחדים נכנסתי ללמוד במכון 'הארי פישלי' בירושלים, והמתנתי לראות כיצד יפול דבר בנוגע למציאת שידוך. (נרגש): עד היום כשאני נזכר באותם ימים – הרגשות מציפים אותי. חלפו רק שלושה שבועות מיום שהגעתי ארצה, וכבר באתי בקשרי שידוכין עם רעייתי מרת אסתר, בתו של הרב יצחק הכט, ששימש כרב שכונת רוחמה בירושלים.

שליחות פוריה בצ'ילי

"למעלה משלוש שנים למדתי שולחן-ערוך ונושאי כליו בעוד רעייתי עמלה לפרנסת הבית. יחד עם לימודי השולחן-ערוך למדתי מילה, סופרות ושחיטה.

כמה שעות סיפרה לנו השכנה את אשר אירע: 'ראיתי מחלון ביתי שלושה אלמונים גבוהים לבושים במעילים ארוכים דופקים על דלת ביתכם, הבנתי מיד שאלו אנשי המשטרה החשאית. במוחי הבזיק רעיון כיצד לסלק אותם מהמקום, ומיד התחלתי לצעוק שאני צריכה ללדת, והם נבהלו ולקחו אותי במכוניתם לבית יולדות. לאחר שהסתלקו מהמקום חזרתי הביתה!..."

יחידות שהתגשמה

"בשנת תשי"ז, בהיותי ילד כבן תשע, הצליחו הורי לעלות לארץ הקודש. גיסי – בעלה של אחותי, היה בעל אזרחות פולנית, וכשהם נסעו לפולין ביקשו הורי להצטרף אליהם במסגרת איחוד משפחות. ואכן כולנו נסענו לפולין ומשם המשכנו לישראל.

"הגענו לגור בכפר חב"ד, ואני נשלחתי ללמוד ביחידת' של הכפר. הידיעות שלי בספרי הקודש היו נמוכות מאד. למדתי עם ה'מלמדים' של הכיתות הנמוכות ושקדתי על לימודי עד שהשלמתי את החסר. בכל מספר שבועות עליתי כיתה, עד שהגעתי לכיתה בה הייתי אמור להיות לפי גילי.

"הורי עבדו בכפר חב"ד בתחום החקלאות ואמא הקדישה זמן ניכר לעבודתה כבלנית במקווה של כפר-חב"ד עד שנפטרה בתשכ"ד.

"בתקופה שלפני פטירתה, ביקשה ממני כמה פעמים שאהיה רב בישראל. ואכן, לאחר לימודי בישיבת "תומכי תמימים" בכפר חב"ד, ושירותי בצה"ל גמלה בליבי ההחלטה להיות רב בישראל.

לא היו לנו כיון שלקראת הנסיעה למדנו את השפה הספרדית, וזה מה שהקל עלינו את המלאכה.

● הגעתם לשימון רוחני, איך מתחילים לפעול?

"בהתחלה הכרתי כמה מאנשי הקהילות בסנטיגו ומהם קיבלתי מספרי טלפון של סטודנטים יהודיים בעיר. רעייתי נרתמה למבצע טלפוני, והיא התקשרה לעשרות סטודנטים והזמינה אותם לשיחה על קפה ועוגה בביתו של הרב.

"בערב הראשון הגיעו כמה עשרות – חשבתי שתהיה שיחה קצרה, אבל היא ארכה כמה שעות, במהלכה נחשפו הסטודנטים לעולמה של היהדות והוקסמו. הם ביקשו לדעת עוד ועוד.

"עקב המצב הביטחוני הרעוע ששרר בצ'ילי, היה אסור לקיים פעילות בשעות הערב. כיוון שגרתי באיזור בו גרו שגרירים רבים, הצלחתי להעלים את החוג – שהתקיים מתשע בערב ועד חצות – מעיני השלטונות. אלא שבאחד הימים מישהו הלשין לשלטונות, ורק לאחר התערבותו של שגריר ישראל, הותר לי להמשיך בפעילות.

"למפגש השבועי עם הסטודנטים נוספו כל העת משתתפים, ולאחר כמה חודשים הפך לחוג קבוע אליו הגיעו מאה ועשרים סטודנטים. סטודנטים אלו שנמצאים בין המון גויים, לא ידעו כלל מהי יהדות. לא פלא אפוא שרמת ההתבוללות היתה גבוהה מאד. עד מהרה עמדתי על כך, וקבעתי לעצמי מטרה ברורה – אעשה כל שביכולתי למנוע מהסטודנטים עמם אני בקשר, להינשא עם גויות. ואכן, ברוך השם המאמצים הכבירים עשו פרי, וזכינו להשתתף בעשרות חתונות של סטודנטים שנישאו ליהודיות כדת משה וישראל".

● מהו סדר היום של רב בצ'ילי?

"אוה, יש הרבה מה לעשות. בנוסף להיותי רב, שימנתי גם כשוחט, מוהל וסופר סת"ם. כשנולד ילד יהודי בקהילה, מלתי אותו. ערכתי גם בדיקות תפילין ומזוזות לכל בני הקהילה, ובימים הקבועים התעסקתי גם בשחיטה. יש לציין שבתחילה עמדנו בפני קשיים רבים, אולם הברכה שקיבלתי מהרבי נתנה לי את הכוחות להתגבר על כל המכשולים".

"הפעילות שלי השתרעה בקרב כל הקהילות בעיר – הייקית, ההונגרית, והספרדית. כולם קיבלו אותה בברכה, מלבד הראב"י הרפורמי בעיר. למחרת היום שהגעתי לצ'ילי, הוא הגיע לבקרני ולשוחח עמי. אני קיבלתי אותו בסבר פנים יפות והסברתי לו

המילים "ובלכתך בדרך" היו מחוקות

בצ'ילי הרביתי לבדוק תפילין ומזוזות של יהודי העיר. במהלך הבדיקות הללו הייתי עד לסיפורים מרגשים רבים.

היה יהודי מבוגר שלקה בכאבי רגליים חזקים עד שלא היה מסוגל לעמוד על רגליו. באתי לביתו וכשהורדתי את המזוזה מהדלת הראשית, בדקתי אותה ונדהמתי – המילים "ובלכתך בדרך" היו מחוקות...

מקרה נוסף היה עם מורה ישראלית שעבדה בצ'ילי שסיפרה לי כי שנה קודם לכן היתה בהריון אולם הוא לא הסתיים. ערכתי בביתה ביקור בית והצעתי שנבדוק את המזוזות. התברר כי המזוזה בדלת הראשית היתה מונחת הפוך! בשאר הדלתות היו המזוזות עשויות מנייר...

ר' מרדכי נחמובסקי עם בנו
הת' שלמה ז"ל בצעירותו

לשתי קבוצות – הקומוניסטים ושאנים קומוניסטים. בית-הספר היה שייך לקומוניסטים ולכן בו לא למדו דת. תקופה לא ארוכה לפני שהגענו לצ'ילי נפל השלטון הקומוניסטי בראשות הדיקטטור הינדה, ואת רסן השלטון תפסו אנשי הצבא בראשות אגוסטו פינושה. האחרון היה טוב ליהודים.

קפה ועוגה בבית הרב

"עם הגיענו לצ'ילי השתדלנו להתאקלם כמה שיותר מהר בתוך הקהילה. קשיי שפה

"לקראת סיום הלימודים קיבלתי הצעה מטעם ה'סוכנות היהודית' לשמש כרבה הראשי של מדינת צ'ילי. לאחר שהבעתי את הסכמתי, נכנסתי במרץ ללימודים במסגרת מיוחדת עבור שליחות רבנים בחו"ל. למדנו את כל ההלכות הנחוצות – חגים, אבלות, מקוואות ועוד.

"בשנת תשל"ו ארזנו את המזוודות והתכווננו לשליחות בת שנתיים בצ'ילי. כבר היה לנו ילד קטן. הרגשתי שלפני שאני מגיע לצ'ילי, אני צריך לקבל את ברכתו של הרבי, נסענו אפוא דרך ארצות הברית.

"לפני שנכנסתי ליחידות, זכיתי לשוחח באריכות עם המזכיר הרב חדקוב. כששאלתי אותו איך אוכל להסתדר שם כשאני יהודי החרדי היחיד, השיב לי הרב חדקוב – "אברהם אבינו היה אחד, והרי הנך יודע אלו פירות טובים הוא עשה"... במהלך השיחה שאל אותי מטעם מי אני נוסע. השבתי שנשלחתי מטעם ה'סוכנות'. הוא התבונן בי ואמר בפסקנות: "לא!" הוצאתי את החוזה שחתמתי עם ה'סוכנות', והראיתי לו. הוא שוב אמר, "לא!" הבהרתי לו בשלישית שנסיעתי היא מטעם ה'סוכנות היהודית', ואז אמר לי בקול רם – "אתה נוסע בשליחותו של בורא עולם, אתה שליח שלו ולא של ה'סוכנות". אמר ולא יסף, ואני הבנתי את המסר, שלא אתפעל בענייני אידישקייט לא מראשי ה'סוכנות ולא מאנשי הקהילה המקומית, אלא אעשה הכל למען אידישקייט.

"לאחר מכן נכנסתי ליחידות, ובמהלכה התעניין הרבי בפרטי השליחות, ונתן לי ברכת הצלחה".

"הגענו לסנטיגו בירת צ'ילי. בעיר זו ישנם מספר קהילות המחולקות לקהילה הייקית, ההונגרית והספרדית. ראשי כל הקהילות קיבלו אותי בברכה. הם הביעו את שמחתם על כך שבעת יהיה רב ראשי למדינה, לאחר ששמונה-עשרה שנה לא היה רב אורתודוכסי בצ'ילי, ולכן מצב היהדות היה בכי-רע".

● מה היה מצב היהדות בצ'ילי?

"היו אמנם מספר בתי כנסת, אבל היו בהם מניינים מצומצמים של זקני הקהילה, ותו לא. ספרי התורה כולם היו פסולים, ואני כסופר עמלתי קשה כדי לתקן עשרה ספרי תורה. צעירי הקהילה היהודית לא ידעו כלל על יהדות.

"בהגיעי היו בסנטיגו כשלושים-וחמשה אלף יהודים שרובם היו מנותקים לחלוטין מאידישקייט. בבית הספר היהודי בעיר למדו כאלף וארבע-מאות תלמידים, לא היתה בו כל תוכנית של לימוד יהדות.

"היהודים בצ'ילי מתחלקים בכללות

חמשת אלפים בריתות!

העליה הגדולה מברית-המועצות שהחלה בשנת תשי"ג, היתה מבורכת. בעיר חולון נקלטו עשרות אלפי עולים דוברי רוסית. ברבנות הראשית בחולון הבינו כי חייבים לעשות למען העולים, ומכיוון שהרב היחיד בחולון שדובר רוסית הוא הרב נחמובסקי, נתנו תיק נוסף לטיפולו – תיק העולים.

תחום העבודה עמם היה רחב: בריתות-מילה, חגיגות בר מצווה, עריכת חתונות, קירוב ליהדות, הנפקת סידורי תפילה, שיעורי תורה ברוסית – ובעצם הכל.

החוק בישראל קובע שכל עולה זכאי לעבור ברית מילה באישור הרבנות בעיר מגוריו. הרב נחמובסקי עשה מאמצים שכמה שיותר עולים בעירו יכנסו בבריתו של אברהם אבינו. ואכן, במשך השנים ביצע למעלה מחמשת אלפים בריתות לעולים (!). הרב נחמובסקי לא הסתפק בכך שהיה הרב הממונה, אלא בחלק מהבריתות שימש בתפקיד המוהל, בעשותו את המצווה במו ידיו.

הגיעה גם מפלגתו של הרפורמי. הוא הרצה באחת הכיתות הגבוהות אודות איסור אכילת מאכלות אסורים. הוא התמקד בדבריו אודות חומרת האיסור באכילת שרצים. אחד התלמידים קם במקומו והחל לצעוק לעברו – "אתה אוכל שרצים! בשבוע שעבר ראיתי אותך במסעדה ואכלת שרצים!" הראביי היה בהלם. שאר התלמידים אף הם קמו ממקומותיהם והחלו לצעוק ולהטיח בו עלבונות קשים, עד שנאלץ לעזוב את הכיתה בבושת פנים – יותר הוא לא חזר להרצות בבית-הספר...

"עם הזמן התיידדתי עם הנהלת בית הספר, וכך יכולתי להציע להם הצעה שלא האמנתי שיענו לה בחיוב – לקיים מניין לתפילת שחרית בין כתלי בית הספר. קיבלתי תשובה חיובית ומיד התחלנו בביצוע. בראשית הדרך התפללו רק בנים מעל גיל בר-מצוה, כאשר מדי בוקר הגעתי אליהם והתפללתי עמם. עם הזמן הצלחתי להשיג את הסכמתם שבתפילה ישתתפו כל תלמידי בית-הספר! היה זה מחזה בלתי יאמן. מאות התלמידים מתפללים מידי בוקר בבית הספר הקומוניסטי, כשמעליהם עומד רב יהודי אורתודוכסי..."

"במשך השנים פיתחתי פעילות נוספת, כמו מועדונים לסטודנטים בהם התודעו ליהדות. במועדונים אלה מסרתי שיעורי תורה בנושאים שונים, וברוך השם היו רבים שהתקרבו לחיק היהדות."

● משפחה חב"דית בודדה בצ'ילי – מאיפה הכוחות?

את הכוחות לכך שאבתי בכל פעם שביקרתי אצל הרבי. ארבע שנים שהיתי בצ'ילי, ובכל שנה ביקרתי אצל הרבי.

"האמת שבתחילה חשבנו לשהות שם שנתיים ימים. בתום השנתיים, כשרצינו לעזוב את המדינה, החלו ראשי הקהילות בצ'ילי להפוך עולמות כדי שנישאר עוד. ראשי הסוכנות האריכו לנו את החוזה בעוד שנה. כשהסתיימה גם השנה הזאת, המחזה חזר על עצמו בשנית. הם הפעילו לחצים אדירים עלינו ועל הסוכנות ושוב נשארנו שנה נוספת.

"בנתיים נולדו לנו עוד שני בנים – ובסך הכל היו לנו שלושה, שהגדול שבהם הגיע לגיל ה'חדר'. חינוך חסידי לא היה שם, ואז עזבנו את צ'ילי.

"בדרכנו חזרה לארץ הקודש, עברנו דרך 770. מיד כשהגעתי פנה אלי המזכיר הרב בנימין קליין וסיפר לי שלא מזמן היה אצל הרבי הרב אליסון, הרב של הסוכנות, והרבי דיבר איתו עלי.

"כשנכנסתי ליחידות – הרבי שאל אותי

הבהירו לי שאם יתנו לי דריסת רגל בבית הספר, מיד יבואו הראביי הרפורמי והקונסרבטיבי ויבקשו גם הם להרצות בבית הספר. יתחשבו לבד אם אתה רוצה שהמצב ישאר כפי שהוא כעת, שהילדים לא ידעו על הדת – או שהם ידעו על כל הזרמים ביהדות, אמרו לי.

"חשבתי רבות והגעתי למסקנה שאני מעוניין להרצות בבית הספר. חשבתי לעצמי ששני ה'ראביי' יתייאשו עד מהרה מהרצאות לילדים ובפרט שהם לא יקבלו על כך שום כסף. מלבד זאת סמכתי על הקב"ה שיתן לי את הכח לנצח במלחמתי על לב התלמידים.

"ההרצאות שלי החלו, וכפי שראשי הקהילה צפו, באו מיד הראביי הרפורמי והקונסרבטיבי וביקשו אף הם להרצות. כך התחלנו שלושתנו להרצות. פעם-פעמיים בשבוע הרצתי בנושאי יהדות שונים, וראיתי כי הדברים נופלים על אוזניים קשובות. עם כל זאת, בלבי כל הזמן קינן החשש מה יהיה עם ההרצאות שלהם. ואכן, הסוף הגיע מהר יותר מכפי ששיערתיו..."

"יום אחד עזב הראביי הקונסרבטיבי את העיר באופן מפתיע. תקופה קצרה לאחר מכן

שמצידי אני רוצה לחיות עם הכלל 'חיה ותן לחיות'. אך אם הוא רוצה מלחמה, 'אז אני כקצין צנחנים בצבא הישראלי אדע איך להילחם בך'... הוא אכן לא העז להלחם בי בגלוי, אבל ניסה לשים רגליים בכל מקום אפשרי. כשביקשתי מהקהילה מקום כדי לקיים בו את החוג עם הסטודנטים היהודים, הוא הפעיל לחץ על ראשי הקהילה – והם אמרו שאין להם תקציב לכך.

● כיצד הסתדרתם עם מזון כשר?

כיון שאני שוחט, לא היתה לנו בעיה עם בשר. במשך הזמן הגענו להסדר בנוגע לחליבת חלב ישראל, אולם מוצרי חלב לא טעמנו כל זמן שהיינו בשליחות.

פעילות ברוכה בבית הספר היהודי-קומוניסטי

"באחד הימים החלטתי שאני צריך להכניס יהדות בבית הספר היהודי, למרות שהוא היה שייך לחוגים הקומוניסטיים. דיברתי עם ראשי הקהילה וביקשתי מהם שיאפשרו לי לקיים הרצאות בבית-הספר. הם

שלושה דולרים מהרבי בכ"ו אדר א' תשנ"ב

בחודש אדר ראשון תשנ"ב, ראיתי כמה פעמים את הרבי בהקיץ, כאשר הוא עומד מולי. כיוון שזה חזר על עצמו כמה פעמים, התבוננתי בעניין וחשתי שהרבי טובע ממני שאבוא אליו.

הגעתי לניו יורק ביום ששי כ"ד אדר ראשון תשנ"ב. באותו יום מלתי את אחייני בשכונת פלטבוש ולקראת שבת הגעתי ל-770. בהתוועדות ישבתי מאחורי הרבי, וביום ראשון ניגשתי לחלוקת דולרים. הרב יקותיאל ראפ הציג אותי בפני הרבי כמנהל מחלקת המקוואות של הרבנות חולון הפועל רבות בענין טהרת המשפחה, ועוסק רבות גם עם העולים החדשים. הרבי נתן לי דולר, ואמר "ברכה והצלחה";

דולר נוסף – "הצלחה מיוחדת בנוגע לעולים חדשים, בשורות טובות"; ודולר שלישי – "הצלחה רבה, בשורות טובות".

עברה שבת ועבר גם יום ראשון ולא הבנתי למה הרבי רצה שאבוא אליו. למחרת ביום שני בצהריים זי"ך אדר א' – הרבי יצא מ-770 על מנת לנסוע לאוהל. המתנתי בצד יחד עם אחרים וזכיתי לראות את הרבי מחלק מטבעות לצדקה לילדים, ולאחר מכן נופף לעברי בידו לשלום. כמה שעות לאחר מכן הגיעו הידיעות ל-770 שהרבי חש שלא בטוב.

רק לאחר כמה ימים נודע את אשר אירע. הרגשתי שהרבי מבקש שאבוא אליו כדי להעניק לי כוחות להמשך הדרך. במה זכיתי? – לא אדע.

בחלוקת הדולרים מול פני הקודש. כ"ו אדר ראשון תשנ"ב

"למה עזבתם את ציילי?" הסברתי שבגלל חינוך הילדים. הרבי לא ענה על כך, ובירך אותי בהצלחה בארץ הקודש.

"באותה תקופה הציע לי אחד מידידי ששימש כרב צבאי בבית ספר לקצינים, שאמלא את מקומו כיוון שהוא יוצא לשנת לימודים. נענית להצעה וכך לבשתי שוב מדם, ושימשתי כרב במחנה צבאי גדול אי-שם בארץ.

"בתום תפקידי זה למדתי דיינות במשך ארבע שנים בכלל "שבט מחוקק", בראשות

הרב נחיימובסקי מספר על הקשיים שעומדים בפניו במהלך בניית המקוואות: "הבעיה הראשונה היא מציאת מקום מתאים למקווה. הקושי מורכב וקשה בעיקר בשכונות הותיקות. במיתאר של מהנדס העירייה, משורטטות השכונות בצפיפות, כאשר כל החלקות תפוסות. עד השנים האחרונות כמעט ולא נקבעו שטחים למקוואות. גם בשנים האחרונות – היכולת של הרבנות להתקש לקבל את המשבצת המיועדת למקווה אינה דבר פשוט כלל ועיקר. מי שעמד לצידנו בשנים האחרונות הוא ראש עיריית חולון מר מוטי ששון וממלא מקומו מר רינת, שעוזרים בכל שלבי מציאת השטח ובמימון הבניה.

"ההליכים של מציאת שטח מתאים, הנם קשים ומורכבים. כשסוף סוף כבר נמסר השטח לידי הרבנות עבור המקווה, יש להתחיל למצוא מקורות מימון. משרד הדתות, העירייה, תורמים – אלו המשאבים אלהם אנו פונים. כל אחד מבין שמקוואות

וכולם היו מיושנים ומוזנחים. מובן שאף אחד מהם לא היה לפי שיטת חב"ד.

הפעולה הראשונה שהחל הרב נחיימובסקי לבצע, היתה השלמת בניית המקווה בשכונת קרית-שרת. השלד עמד זמן רב ולא הושלם. הרב נחיימובסקי, פעיל נמרץ ובלתי נלאה, לחץ על הגורמים המתאימים, וכעבור זמן קצר יחסית החלו האישורים והתקציבים להגיע, תוך זמן קצר הסתיימה בניית המקווה שנבנתה על פי שיטת חב"ד – "בור על גבי בור".

מאז ועד היום פועל הרב נחיימובסקי ללא לאות למען הקמתם של מקוואות ברחבי העיר, כאשר מטרתו היא להגיע למקווה מפוארת בכל שכונה בעיר. אם לדבר במספרים, הרי שמארבע מקוואות שהיו בזמן הכנסו לתפקיד – נבנית כיום המקווה האחת-עשרה, וכעת האדריכלים משרטטים את התוכנית של המקווה השנים-עשר במספר!

הדיין הנודע הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג. הלימוד היה מעמיק ביותר. מידי יום מסר הרב גולדברג שיעור, עליו חזרנו במשך ארבע-חמש שעות!

"לאחר ארבע שנות לימודים הוסמכתי לדיינות. תקופה קצרה לאחר מכן הציע לי הרב יוחנן גור אריה (אז רבה של שכונת קריית שרת בחולון וכיום רבה הראשי של חולון) – לשמש כרב בחולון. קיבלתי את ההצעה, ומוניתתי כרב בעיר האחראי על תחום הכשרות. לאחר שנה מוניתתי לחבר לשכת הרבנות ומנהל מחלקת המקוואות בחולון".

מהפכת המקוואות בחולון

הרב מרדכי נחיימובסקי נכנס לתפקיד אחראי מחלקת המקוואות בחולון, ומיד החל לפעול במרץ רב.

חולון היא העיר הרביעית בגודלה בארץ, אך מצב המקוואות בה היה בכי רע. רק ארבע מקוואות היו בכל העיר באותה תקופה,

מהודרים ומפוארים כפי שנבנים בחולון, עולים הון-עתק, וגיוס המשאבים נמשך זמן רב."

● **מאין לך הידע במקוואות?**

"קודם נסיעתי לציילי עברתי השתלמות מיוחדת בענייני מקוואות, אצל הרב מינצברג שהיה ממונה על המקוואות בירושלים. יחד איתו עברנו ממקווה למקווה, למדנו גם הלכות וגם פרקטיקה כיצד לבנות מקווה, ואיך לתחזק אותו ברמה הגבוהה והרצויה ביותר.

"כשאני ניגש לבניית מקווה" – אומר הרב נחמובסקי – "יש לי הרגשה שבונים כעת את הבית הפרטי שלי. כבר בשלב התוכניות אני יושב עם האדריכל ומתכנן כל פרט ופרט, לנוחיות הטובלים במקווה. בשלבי הבניה אני מגיע אישית לפקח על הבניה שתיעשה על הצד הטוב ביותר, הן מהצד ההלכתי והן מהצד הטכני. כשמשלמים בנייתו של מקווה –

זו שמחה אמיתית עבורי. אני שמח בשמחת תושבי אותה שכונה שנבנה המקווה באיזור מגוריהם..."

הרב נחמובסקי יכול לכתוב ספר על בניית המקוואות. כל מקווה והסיפורים שלו, כיצד הושג השטח, השגת תקציב, מהלך הבניה ועוד. ביקשנו דוגמא אחת מני רבות – את סיפורו של המקווה בשכונת תל גיבורים הנמצא כיום בשלבי בניה, לקראת סיומו.

"היה זה בשנת תשנ"ג, הגעתי להחלטה שלא יכול להימשך מצב שבשכונה ותיקה כמו שכונת 'תל גיבורים', לא יהיה מקווה. לאחר שהתייאשתי מלמצוא שטח מתאים, נפגשתי עם ראש העירייה ותבעתי ממנו למצוא במהירות האפשרית שטח מתאים למקווה. הוא ענה לי בקצרה "סמוך עלי הכל יהיה בסדר". למוד נסיון, ידעתי את אשר לפני, והבנתי שמראש העירייה לא תגיע הישועה.

"החלטתי לפעול באופן של ילכתחילה אריבער". למחרת בשעת בוקר מוקדמת, קודם התפילה, נפל במוחי רעיון מסוים. נסעתי מיד לבית הכנסת האשכנזי שבמרכז שכונת 'תל-גיבורים', מדדתי את החצר והבנתי שאכן יש שטח מתאים שיאכלס את המקווה. מיד נסעתי למשרדי המועצה הדתית שהיו עוד סגורים והמתנתי שעה ארוכה עד בואו של יו"ר המועצה הדתית. ביקשתי ממנו להכנס לרכב והתחלתי בנסיעה מהירה לכיוון שכונת 'תל גיבורים'. הוא נבהל ושאל באירוניה "מה הרב חוטרף אותי?" אמרתי לו תיכף תראה על מה מדובר..."

"הגענו לשטח ואמרתי לו בפשטות 'אדוני

עם הרב מרדכי אליהו בביקור במקווה בקרית בן-גוריון בחולון

מוקדם, מאשר לפעול בקרב זוגות הנשואים שנים רבות.

"יחד עם זאת, בתור רב בעיר, ראיתי לנכון לקיים הרצאה בת שעתיים לחתנים ולכלות. כל זוג שמתחנן דרך הרבנות הראשית בחולון, צריך להגיע להרצאה המתקיימת פעם בחודש. כמאה וחמישים עד מאתיים חתנים וכלות, מגיעים להרצאה על טהרת המשפחה בבית יהודי. המהפכה בחולון נושאת פירות טובים – ורבים מתוודעים לנושא החשוב הזה. יש ברוך השם היענות רבה, ואני לא מתפלל שבחולון ישנה דרישה מוגברת מצד הציבור לבניית עוד ועוד מקוואות.

"ההתעסקות בנושא הזה, היא לא פשוטה – אבל כשרואים כמה זוגות מחליטים לשמור על טהרת המשפחה, זה מעורר להמשיך לעסוק בתחום הזה במרץ רב.

"לעיתים קרובות מגיעים אלי תושבים עם בעיות שונות. פעמים רבות אני מצליח לשכנע את בני הזוג לשמור על טהרת המשפחה באומרי להם כי זו הדרך לפתור את הבעיות האישיות. במשך השנים הייתי עד למקרים רבים של זוגות שלא נפקדו בילדים במשך שנים רבות, אשר לאחר שקיבלו על עצמם לשמור על דיני הטהרה, נפקדו בילדים".

● **כיצד פועלים בתחום בקרב העולים החדשים?**

"אכן, זה לא פשוט. התושבים הוותיקים יש להם בדרך כלל שמץ של מידע בנושא; אולם אצל העולים אין כל מושג על מה מדובר. הבעיה מורכבת עוד יותר, כיוון שמשפחות עולים שהתקרבו ליהדות ורוצים להקפיד על דיני טהרה, אינם יודעים לקרוא עברית כדבעי על מנת ללמוד את הנושא. הנושא הזה הציק לי, עד שגמלה בליבי החלטה לערוך ספר ברוסית בנושא.

"זמן רב השקעתי בכך, ובי"ה לפני ארבע שנים יצא לאור ספר חדש ברוסית "סוד קדושת האהבה" ובו מפורטים דיני הטהרה בצורה של שאלות ותשובות. הספר מבוקש מאוד על ידי בתי חב"ד בארץ, ברוסיה וברחבי העולם. רבים מהשלוחים מעוניינים בספרים אלה עבור המקורבים דוברי השפה הרוסית.

הרב נחמובסקי פועל רבות ונמרצות בעיר חולון, לא רק למען הפצת הטהרה, אלא בכלל בנושא הפצת היהדות בעיר, ותקוותו כי חולון תהיה עיר על טהרת הקודש.

הנכבד, פה יקום מקווה בצמוד לבית הכנסת. כפי שתיארתי לעיל השגת האישורים והתוכניות לקחו זמן רב, אך בימים אלה נבנה במקום קומפלקס מפואר ובו בית כנסת (שיקרא על-שם בני הת' שלמה ע"ה) ומקווה מודרני, שיהיה המקווה המודרני ביותר בגוש דן, עם כל השכלולים וכל ההידורים ההלכתיים.

מבצע 'טהרת המשפחה'

הרב נחמובסקי לא דואג רק לבניית בנייני המקווה, הוא דואג גם לאנשים, להלכות ולמודעות הציבור למצווה הטהרה. במשך השנים הפעיל מערך נרחב של שיעורים והשתלמויות, בו משתלמים כל אלו המפעילים את המקווה – זאת כדי לשנן ולשמר את ידיעותיהם בהלכות אלו.

● **יזוע שאתה פועל רבות בהסברת הנושא בקרב תשובי חולון, מה נעשה בתחום?**

"כשהרבי דיבר על מבצע 'טהרת המשפחה', הכוונה היתה לפעול שכמה שיותר יהודים ישמרו על טהרת המשפחה. אני מנסה ליישם בפועל את המבצע החשוב הזה.

"ההסברה מתחילה כבר בקרב בני נוער. פיתחנו מערך לימודים וסיורים עבור תלמידים ותלמידות שמגיעים לסיורים לימודיים במקווה טהרה. כך הם מכירים את המקווה מקרוב, וכשיקמו בית בישראל, יידעו מהו מקווה. אני מעדיף להתחיל את הפעילות ההסברתית כמה שאפשר יותר